
Forord

Statens skjermbildefotografering (SSF)/Statens helseundersøkelser (SHUS) sluttet i all stillhet å eksistere per 1. januar 2002. Denne særegne statlige virksomheten ble 59 år gammel. Restene av SSF/SHUS ble fusjonert med Folkehelsa og andre statlige institusjoner til det nye "Nasjonalt folkehelseinstitutt" eller Folkehelseinstituttet. SSF/SHUS ble vekk nærmest uten et pennestrøk, bare så vidt med noen tastetrykk på en e-mail. Den synlige arven er tonnevis av skjermbilder, spørreskjemaer, hardware og enorme mengder med Giga. Mindre synlig er den nitide dokumentasjonen av hva alle disse Gigaene egentlig er.

Tidligere administrerende overlege ved SHUS Kjell Bjartveit, beskrev i et spesialnummer av Norsk Epidemiologi i 1997 i grove trekk SSF/SHUS' historie fra starten i 1943 til 1997. Bjartveit sluttet sin artikkel med: "Ta vare på arvesølvet!".

Hensikten med dette temanummeret er å bidra til at arven fra SSF/SHUS ikke bare blir tatt vare på (det vil naturligvis Nasjonalt folkehelseinstitutt sørge for), men at det epidemiologiske miljøet i landet i større grad blir klar over omfanget av denne arven og mangfoldet. Redaksjonen har forsøkt å bidra til dette ved å invitere en rekke brukere av SHUS-data fra den senere tid til å levere oversikter, artikler, eller "state of the art" innlegg, gjerne med fyldige referanselister. Vi er meget glade for den velvilje og innsats som alle bidragsytere har vist. Vi håper at dette temanummeret vil være av interesse og siden bli et nyttig oppslagsverk for det epidemiologiske miljøet i landet.

Det viktigste arbeidsområdet for SHUS har siden slutten av 70-tallet vært de store befolkningsundersøkelsene med henblikk på hjerte-karsykdommer. I starten ble det spesielt fokusert på at dette var et helsetilbud til kommuner og den enkelte deltager, etter hvert er forskningsaspektet blitt tydeligere. En viktig del av disse undersøkelsene er gjort i samarbeid med andre forskningsmiljøer.

I dette temanummeret beskriver Jostein Holmen et al. SHUS' største samarbeidsprosjekt (HUNT 2). Egil Arnesen gjør rede for samarbeidsprosjekter med Tromsø. Eystein Glatte beskriver hvordan blodprodukter fra SHUS har bidratt i kreftforskningen. Alv A. Dahl gir en oversikt over hvordan SHUS har bidratt til et nettverk, som jobber innen psykiatrien. Anne Karen Jenum skriver om et kontrollert befolkningsrettet

opplegg for å bedre folks mosjonsvaner (MoRo-prosjektet), mens Beate Lupton et al. vurderer effekten av befolkningsintervensjon i Finnmark. Anders Engeland gir en oversikt over de materialer som inngår i samarbeidsprosjektet CONOR, mens Per Magnus gjør rede for CONORs historikk og fremtidsvyer.

Knut Westlund diskuterer på underfundig vis den hjerteinfarkt risikoskåren som bærer hans navn. Olav P. Foss og Petter Urdahl gjør rede for stabiliteten av kolesterolanalysene som fra 1972 til dato er foretatt på Ullevål sykehus. Randi Selmer et al. ser på effekten av å purre. Sidsel Graff-Iversen gjør rede for begrepet Rose angina.

Det har vært en viktig del av SHUS' virksomhet at mest mulig av blodproduktene skal komme til nytte. Stein Emil Vollset gjør rede for forskningen på Homocystein i Bergen (HUSK). Arne T. Høstmark ser på albumin som risikofaktor, mens Randi Selmer og Aage Tverdal skriver om risikoen forbundet med høyt kolesterol.

Omfanget av spørreskjemadata er etter hvert blitt overveldende. Sonja Heyerdahl orienterer om et nytt spørreskjema for kartlegging av mental helse. Svetlana Skurtveit og Kari Furu vurderer anvendelse av spørreskjema for å kartlegge medikamentbruk, mens Grace Egeland ser på risiko for hjerte-karsykdom forbundet med sosioøkonomi. Nanna Kurtze et al. påpeker først problemene med de spørsmål som har vært brukt angående fysisk aktivitet og demonstrerer siden problemene med å finne ut av om folket i Nord-Trøndelag er blitt mer trimmende eller ei. Kristin Holvik et al. ser på kaffe og benmasse. Trond Langerød et al. vurderer vektens betydning for benmassen, mens Arne T. Høstmark er inne på hvordan kostholdet påvirker muligheten for hoftebrudd, mens Eli Heiberg et al. omtaler sitt prosjekt "Kvinner og barn i Barentsregionen".

Det gjennomgående tema i all SHUS' virksomhet har vært å arbeide med årsaker til sykdom, påvise sykdom på et tidlig stadium og arbeide for å redusere risiko for sykdom og død. Til ettertanke har vi derfor tatt med Hans Th. Waalers diskusjon av om de ev. ekstra leveår som kan oppnås er gode eller dårlige år.

Gjesteredaksjonen vil til slutt uttrykke sin nese-gruse beundring for redaktøren Trond Peder Flatens enestående dyktighet, effektivitet og vennlighet.

Gjesteredaksjon

Per G. Lund-Larsen

Ellen Nelson